

NASLOVNICA

SADRŽAJ

INTERVJU S POVODOM

KRITIKA I...

MANIFESTACIJE

ESEJI

IZDAVAŠTVO

i. [Mlinović M. Chances and Choices](#)

Majda Milinović

milinovic.majda@gmail.com

Chances And Choices

Exploring the impact of music education

Izdavač Oxford University Press, 2012. je godine objavio knjigu naziva *Prilike i izbori: Istraživanje utjecaja glazbenog obrazovanja* (Chances and Choices: Exploring the impact of music education). Autorica je knjige Stephanie Pitts, profesorica na Odsjeku za glazbu Sveučilišta u Sheffieldu, Engleska. Knjiga je napisana na engleskom jeziku, sadrži 228 stranica, a čini ju sedam poglavlja.

Istraživanje utjecaja glazbenog obrazovanja (Investigating the Impact of Music Education) naziv je prvoga poglavlja u kojemu autorica čitatelje uvodi u tematiku te iznosi ciljeve ove knjige. Krenuši od činjenice kako su djeca često indiferentna prema školskim obavezama te su njihovi stavovi prema obrazovanju oblikovani genetski, ali i preko iskustava, kako vlastitih, tako i iskustava njihovih roditelja, autorica zaključuje kako se upravo obrazovanjem oblikuju identiteti svakoga pojedinca koji se očituju u odrasloj dobi. Ova knjiga prikazuje istraživanje utjecaja dugoročnog glazbenog obrazovanja i procjenjuje važnost tog utjecaja u odnosu na mnoge druge, a priče koje se ovdje nalaze daju nove razloge za uvođenje glazbenog obrazovanja u život svakoga djeteta. Studija Helen Gavin, u kojoj je usporedila sjećanja glazbeno obrazovane djece s onom koja to nisu, potvrdila je kako je glazbeno obrazovanoj djeci rani susret s glazbom definitivno odredio budućnost. Kada je riječ o ulozi roditelja i učitelja tijekom odgoja i obrazovanja djece, autorica ističe kako su uloge slične, ali ih različiti ljudi drugačije interpretiraju. Autobiografska refleksija u ovoj nam knjizi daje uvid u to kako glazbenik doživljava samoga sebe.

Cilj je ove knjige istražiti što se događa s djecom kada se opredijele za glazbeno obrazovanje i bavljenje glazbom te kako na tu odluku utječu roditelji i učitelji. Osim navedenoga, autorica ističe još šest ciljeva: proučiti dugoročni utjecaj glazbenog obrazovanja, procijeniti doprinos glazbenog obrazovanja cjeloživotnoj posvećenosti glazbi, naglasiti dobre strane glazbenog obrazovanja, dovesti u pitanje probleme glazbenog obrazovanja, predložiti načine na koje utjecaj glazbenog obrazovanja može pomoći u oblikovanju daljnje prakse te proučiti na koji način ostala mjesta za učenje (osim škole) utječu na učenje. Sudionici provedenog istraživanja, njih 134, ljudi su koji su cijeli život na neki način uključeni u glazbu. Studija je provedena u Ujedinjenom Kraljevstvu (81 sudionik) te u Italiji (53 sudionika). U studiji nema puno kulturoloških i internacionalnih razlika, sudionici su ljudi sa sličnom pozadinom glazbenog obrazovanja, većinom klasični glazbenici, dok je samo dvanaest izvođača populame glazbe. Prikupljeni podaci, odnosno priče sudionika, skupljeni su pismenim putem. Svaki je sudionik napisao svoju priču. Istaknuli su dob i spol te odgovorili na sljedeća pitanja:

Kakva se glazba slušala u tvojoj kući dok si bio dijete?

Kakva su tvoja sjećanja na glazbenu školu?

Tko je utjecao na tvoje „glazbeno ponašanje“?

Koji su najvažniji događaji u tvojoj glazbenoj povijesti?

Žališ li za nečime u vezi glazbe?

Autorica se u početnom dijelu knjige osvrće na prije provedena istraživanja te ističe kako postoje globalne razlike u glazbenom obrazovanju. Usporedivši Ameriku i Ujedinjeno Kraljevstvo, naglašava kako su bendovi i zbornsko pjevanje uvelike zastupljenija aktivnost u Americi te kako je američki kurikulum usmjeren na izvođenje glazbe.

Uzevši u ruke ovu knjigu, čitatelji na kraju svakoga poglavlja imaju priliku upoznati različite profile glazbenika kroz priče koje su simbolično označene slovima abecede. Tako u priči A upoznajemo 81-godišnjeg gospodina MW koji je 1947. godine završio školu. Rano je počeo svirati glasovir kod izvrsne učiteljice s kojom je nastavio vježbati i nakon što se oženio i dobio djecu. Svakodnevno uživa u klasičnoj glazbi te i dalje svira svoj 100 godina star glasovir. Ima godišnje karte za koncerte glasovira. Nikada nije postigao „nešto veliko“ u glazbi, ali ju živi cijeli život. Smatra kako sve počinje s genima, a nastavlja se uz podršku roditelja, učitelja i vlastitom motivacijom. U priči B upoznajemo 62-godišnjeg Piersa Spencera koji je školu završio 1963. godine. Učitelj je glazbe u mirovini. Roditelji su mu bili utjecajni pijanisti, školovao se u prestižnoj školi. Izrazito motiviran, pjevao je u zboru, svirao po sluhu, a žali što je prestao skladati.

Drugo poglavlje ove knjige jest *Učenje kroz generacije: glazbena djetinjstva u 20. stoljeću u Britaniji* (Learning across Generations:

Musical Childhoods in 20-th-Century Britain). Autorica Stephanie Pitts osvrće se na ne tako davnu prošlost 20. stoljeća i stanje po pitanju glazbenog obrazovanja u Britaniji. Pripremanje učenika za cjeloživotno učenje glazbe bio je jedan od glavnih ciljeva u britanskim glazbenim školama. Takva je priprema uključivala i aktivno sudjelovanje roditelja u smislu odvođenja djece na koncerte, izlaganje slušanju klasične glazbe i uključivanje u amaterske pjevačke zborove koji su u Ujedinjenom Kraljevstvu procvatili u prvoj dekadi 20. stoljeća. Tek nakon 1950-ih, popularna glazba izvan učionica počela se smatrati podobnom za poticanje bavljenja glazbom, stoga se u nastavi, osim dominantnih aktivnosti pjevanje i notacija počinju koristiti gramofoni. Od 60-ih se godina kurikulum širi i na zbor te skladanje, a 1990. godine utvrđen je nacionalni kurikulum Ujedinjenog Kraljevstva. Krajem 20. stoljeća bila je izražena borba između „instant bavljenja glazbom“ te dugogodišnjeg formalnog glazbenog obrazovanja koje ima dugoročan učinak.

Nadalje, analizom podataka sudionika ove studije, autorica je uočila važnost izvannastavnih glazbenih aktivnosti. Počevši od najstarijih sudionika, jasno je kako su ta djeca odrasla u obiteljima gdje je glazba bila prisutna. U kućama su imali glasovir, posjećivali su koncerte, djeca su počinjala svirati potaknuta roditeljima, braćom i sestrama, a glazbena se obuka odvijala privatno. Kod nešto se mlađih sudionika (66 – 75 godina starosti), primjećuje upotreba gramofona i radija uz odlaske na koncerte, a ispitanici ističu kako su uživali pjevajući u zborovima. Sudionici starosne dobi od 35 do 55 godina imaju formalnija iskustva s glazbom u školi. Većina ih je svirala flautu te pjevala u zboru, a imali su se priliku upoznati sa svim instrumentima. Obzirom na dob ispitanika, jasno je kako su bili izloženi i popularnoj glazbi. Najmlađi sudionici ovoga ispitivanja (19 do 25 godina), imaju iskustvo s kurikulumom koji je bio na prijelazu iz jako formalnog prema onome koji se više bazira na iskustvu. Ova je skupina ispitanika ujedno najkritičnija prema svojim učiteljima i nije rijetkost da su učili svirati više instrumenata.

U nastavku ovog poglavlja, upoznajemo se s profilom još jedne ispitanice. Iza priče C stoji 58-godišnja Sue Blaby koja je školu završila 1966. godine. Pjeva u crkvenom zboru, sudjeluje i u kvartetu u kojemu pjeva sopransku dionicu. Ljubav za glazbu probudila joj je sestra. Zbog učitelja u srednjoj školi nije primljena u zbor, a roditelji joj radi financijske situacije nisu bili u mogućnosti plaćati obuku kako bi naučila svirati glasovir. Priča D – Tim Robinson, 48-godišnjak koji je 1978. završio školu. Izvodi i poučava popularnu glazbu kojom se počeo baviti pod utjecajem roditelja i samostalno uči svirati bubnjeve.

U trećemu poglavlju *Lokacije za učenje glazbe* (Locations for Musical Learning) autorica govori o snažnoj povezanosti kućnih i školskih utjecaja na djecu. Odvajanje onih kućnih, među kojima navodi utjecaj roditelja, njihov ukus, slušanje radija i sl. i školskih utjecaja (učitelj, okruženje) nemoguće je – jedino u kombinaciji daju rezultat. Kod sudionika koji su istaknuli kako je kućno okruženje uvelike utjecalo na njih, glasovir, radio i gramofon bili su u svakodnevnoj upotrebi, a velik utjecaj na njih ima i odlazak u crkvu. Suprotno tomu, izvođači pop glazbe ističu kako se njihovi roditelji nisu slagali s njihovim odabirom, što se osobito istaknulo kod glazbenika koji sviraju bubnjeve. Izražen je velik utjecaj i značaj učitelja glazbe na sudionike, čak veći nego sama nastava, a većina je sudionika izvannastavne aktivnosti navela kao bitan faktor (zbor, orkestar). Sudjelovanje u takvim aktivnostima učenicima se sviđa zbog zajedničkoga cilja cijele skupine. Kroz izvannastavne aktivnosti učenici imaju priliku za samootkrivanje i produbljeno učenje, a neformalnost i činjenica kako su to aktivnosti slobodnoga vremena kojima se učenici svojevrijem priključuju daju veći osjećaj slobode, potiču socijalizaciju i otvaraju prostor za uživanje. Uz nastavne, izvannastavne i izvanškolske aktivnosti te podršku roditelja, sudionici kao bitan faktor navode samoobrazovanje. Ističu kako su sami često eksperimentirali s različitim instrumentima, a ponekad je upravo izravni kontakt s instrumentima poticao njihove želje za aktivnim bavljenjem glazbom. Uz već spomenuto samoobrazovanje, autorica kao izazov navodi povezivanje formalnog i neformalnog učenja jer se učenje glazbe u školi razlikuje od „bendova u garažama“.

Iz *talijanske perspektive* govori 53 sudionika ove studije naglašavajući utjecaj obitelji kao najveći, dok škola toliko i nije utjecala na njihovo bavljenje glazbom. Većina sudionika nerado se sjeća učenja flaute i nota. Svakako je bitno naglasiti razliku između talijanskog i britanskog kurikuluma. U talijanskoj glazbi ne zauzima preveliki dio kurikuluma već postoje odvojene glazbene škole, dok je u Britaniji sve implementirano. U zemljama srednje Europe sustav glazbenog obrazovanja odvojen je od standardnog školskog sustava, što u Britaniji nije slučaj. Takvim se odvajanjem, autorica napominje, aspekt glazbenog obrazovanja ograničava na mali broj ljudi. I u ovome poglavlju upoznajemo se sa novim profilima glazbenika. Priča E: Valeria Benvenuti, 34-godišnja talijanska pjevačica koja je u djetinjstvu stalno pjevala sa mamom, ali i u školi. Nerado se sjeća teorije glazbe koju je morala učiti. S dvanaest je godina počela aktivno izvoditi glazbu, a na nju je velik utjecaj ostavila učiteljica pjevanja koju smatra izuzetno važnom za njezino glazbeno obrazovanje. Priča F: Graham Stroud, 55-godišnji svirač roga, dirigent i pjevač. Svestrani je glazbenik koji glazbenu profesiju smatra vrlo teškom, a poticaj za bavljenje glazbom dobio je kod kuće. Zaključno, učenje glazbe odvija se u učionicama, školskim hodnicima, na probama zbora, orkestra, kod kuće, u crkvi, na koncertima...lokacije za učenje glazbe svuda su oko nas.

Inspiracija, afirmacija i izazov: važni ljudi u učenju glazbe (Inspiring, Affirming, Challenging: Significant People in Musical Learning) naziv je četvrtoga poglavlja. Pitts spominje kako su učitelji svojim ambicijama, karakterom, inspiracijom, načinom predavanja i održavanja discipline te brojnim ostalim faktorima utjecali na sudionike ove studije. Neki ih se ispitanici rado sjećaju, dok drugi ne. Učitelji koji podučavaju sviranje raznih instrumenata imaju velik utjecaj na učenike. Kako se učenje sviranja instrumenta pretežito provodi u individualnoj nastavi, karakter učitelja, njegove glazbene sposobnosti te način poučavanja na učenike ostavljaju snažan utisak. Kroz zajednički rad učitelj učeniku pruža potporu i potiče ga na napredak u suradničkoj atmosferi. Autorica ističe veliku i važnu ulogu roditelja kao mentora i uzora djeci. Prvenstveno, roditelji djeci pružaju potporu koja povećava njihovu motivaciju, ali je od važnosti i financijska potpora kojom djeci omogućuju odlazak na koncerte i slično. Unatoč činjenici kako genetika utječe na glazbeni talent djece i da se djeca okružena članovima obitelji koji su glazbenici i sama bave glazbom, čest je slučaj da djeca ne dolaze iz tzv. glazbene obitelji. U takvim je okolnostima važno da roditelji koji se ne bave glazbom prepoznaju i potiču djetetov talent. Velik međusobni utjecaj imaju braća i sestre gdje se često pojavljuje rivalstvo (konstantno natjecanje tko je bolji), ali i solidarnost kada si pružaju međusobnu podršku. Starija braća i sestre mogu biti uzori i zbog njih djeca, slijedeći njihov primjer, često počinju s glazbenim obrazovanjem. Isto se može reći i za prijatelje, ali se u ovom aspektu može pojaviti i pritisak prijatelja pred kojima se djeca žele dokazati. Na kraju četvrtoga poglavlja kroz priču G upoznajemo Duncana Dwinella, 58-godišnjeg pijanista. Kao osobito važnu i dragu aktivnost ističe pjevanje u crkvenom zboru. Studirao je povijest, ali se u konačnici odlučio za glazbu. Steph Reeve 29-godišnja je učiteljica klarineta. U priči H govori o velikoj podršci kod kuće i u školi prilikom odabira i tijekom glazbenog obrazovanja. Aktivna je glazbenica koja redovito nastupa i koncertira.

U petome poglavlju naziva *Prilike i ishodi cjeloživotne uključenosti u glazbu* (Opportunities and Outcomes in Lifelong Musical Engagement), autorica spominje kako je tijekom školovanja sudionika ove studije, nastava glazbe bila koncipirana tako da ih potiče da budu solo glazbenici i izvođači. Dio sudionika navodi kako nisu imali formalno glazbeno obrazovanje, ali se unatoč tomu smatraju glazbenicima jer upravo glazba zauzima veliki dio njihova života. Neki su se sudionici sami odlučili studirati glazbu, neki su bili poticani od strane drugih, dok su treći pak naišli na odgovaranje od bavljenja glazbom od strane svojih nastavnika. Zanimljiva je činjenica kako su stariji sudionici, oni iznad 50 godina starosti naglasili kako je okolina bavljenje glazbom u njihovo vrijeme smatrala isključivo hobiem. Mnogi su sudionici naveli kako žale što se nisu posvetili učenju i sviranju samo jednog instrumenta te se usavršili, već su svirali razne instrumente, a niti u jednom nisu postigli zavidne rezultate. Najveći dio sudionika koji su imali visoko formalno glazbeno obrazovanje sada su učitelji glazbe (38). Njih 36 je uključeno u stvaranje glazbe, 15ero u slušanje, dok glazbenu obuku u odrasloj dobi polazi njih 21. Sudionici koji su postali učitelji ističu motive koji su ih potaknuli na odabir tog specifičnog zanimanja. Postali su učitelji glazbe jer su bili svjesni utjecaja glazbe na nečiji život te nisu htjeli odustati od aktivnog bavljenja

glazbom. Neki od njih predaju na fakultetima, neki u školama, a neki podučavaju instrumente. Kada je riječ o sudionicima koji se u odrasloj dobi bave glazbom, a ne djeluju kao učitelji glazbe, najčešće sudjeluju u radu instrumentalnih ili vokalnih skupina, sudjeluju u liturgiji, nastupaju solo i s bendovima ili se individualno bave glazbom kod kuće. Sudionici koji su se obrazovali kao odrasli podijeljeni su u tri kategorije: njih se osmero obrazovalo na akademskoj razini, šestero je ispitanika nakon pauze ponovno počelo svirati instrument, a također njih šestero počelo je svirati novi instrument. Petnaest je sudionika spomenulo kako posjećivanje koncerata zauzima veliki dio njihove preokupacije glazbom. Prosječna je dob ove skupine 64 godine. Tu su naviku uglavnom usvojili u svojoj obitelji, a neki kažu kako su im koncertna iskustva u 20-im godinama probudila interes za dugogodišnje i česte odlaske na koncerte. Također, nekim je sudionicima posjećivanje i slušanje koncerata dodatna aktivnost uz njihovo osobno bavljenje glazbom, dok drugima odlasci na koncerte predstavljaju zamjenu za bavljenje glazbom. Kao i na kraju svakog poglavlja, kroz dvije priče upoznajemo dva nova glazbenika. Priča *I*: Matthew Redfeamd, 45-godišnjak koji se glazbom počeo baviti u školi, ali je glazbu počeo studirati kao odrastao čovjek, nakon što je shvatio da studiranje biologije nije za njega. Iza priče *J* stoji 40-godišnja učiteljica klavira Christina Metcalfe. Prvotno je završila studij geografije i bavila se odnosima s javnošću, no kasnije se odlučila vratiti glazbenom obrazovanju.

Autorica Pitts u šestom poglavlju knjige *Chances and Choices* govori o pravim utjecajima glazbenog obrazovanja (*Rhetoric and Reality: The Real Impact of Music Education*). Navodi kako su priče sudionika dokaz i jasni pokazatelj cjeloživotnog utjecaja glazbe, pokazujući da su vrijednosti, stavovi i vještine koje su usvojene u djetinjstvu trajno utjecale na cjeloživotno bavljenje glazbom. Autorica smatra kako su se kao idealna djetinjstva pokazala upravo ona koja su u svim aspektima uključivala glazbu. Učitelj se pokazao važnim uzorom i odgovornom osobom da nastavu glazbe djeci učini pristupačnom i zanimljivom. Sveukupno gledano, u pričama sudionika najveća odgovornost za stavove djece prema glazbi pripala je roditeljima i učiteljima. Priča *K* 37-godišnje je Nikki Dibben koju su braća i sestre potaknuli na bavljenje glazbom. U školi je išla na zbor, sudjelovala je u svim glazbenim aktivnostima, a trenutno predaje na fakultetu. 74-godišnji Robert Wardell glazbenik je priče *L*. Njegova je ljubav prema glazbi započela odlaskom u operu gdje ga je majka odvela kao dijete. Od tog je trenutka zavolio glazbu stoga cijeli život posjećuje operu, koncerte i brojna glazbena događanja.

Posljednje poglavlje ove knjige nosi naziv *Prilike, izbori i zaključci* (*Chances, Choices, and Conclusions*). Autorica zaključuje kako je glazbeno obrazovanje rezultat prilika i izbora – balans između pristupa izvorima, vođenja prilika, podrške roditelja i učitelja te vlastite volje. Relativno mali broj sudionika iskusio je podršku i kod kuće i u školi, što je loš pokazatelj s obzirom na činjenicu kako u većini slučajeva upravo kombinacija kućnih i školskih utjecaja na djecu daje najuspješnije rezultate. Ovim su istraživanjem i prikupljenim podacima putem priča otvorena sljedeća pitanja, ali i mogući odgovori:

Kako ojačati prilike za glazbeno otkrivanje kod kuće i u školi?

Pružanjem što više prilika djeci za upoznavanje s instrumentima, odlascima na koncerte, slušanjem različitih žanrova glazbe...

Gdje bi bilo najbolje usvajati glazbene vještine?

Na svim mjestima - u učionicama, školskim hodnicima, na probama zbora, orkestra, kod kuće, u crkvi, na koncertima...

Tko je najpogodniji za davanje smjernica mladim ljudima?

Prvenstveno su to roditelji i učitelji.

Autobiografska refleksija autorice zaokružena je na samom kraju knjige. Stephanie Pitts, 37-godišnjakinja, imala je snažnu podršku roditelja za bavljenje glazbom. Glazbeno je obrazovanje započela sviranjem klarineta, glasovira, violončela, potom i orgulja. Tijekom cijelog je školovanja pjevala u zboru, stoga se odlučila za studij glazbe na Sveučilištu u Sheffieldu gdje danas predaje na fakultetu.

Uzimajući u obzir specifičnosti bavljenja glazbom i glazbenog obrazovanja u formalnom ili neformalnom obliku, činjenica je kako se većina sudionika ovog istraživanja glazbom počela baviti već u ranom djetinjstvu, što je pretpostavka i za većinu glazbenika koji nisu sudjelovali u ovoj studiji. Glazbeno obrazovanje od najranijeg djetinjstva, pogotovo ako je riječ o stručno vođenom, zasigurno određuje daljnji tijek školovanja većine onih koji su se tom specifičnom umjetničkom izobrazbom počeli baviti još kao djeca. Kako je istaknula i autorica Pitts, neupitna je važnost povezanosti potpore koju djeca dobivaju kod kuće i u školi, što nije slučaj samo u području bavljenja glazbom, već i u svim drugim aktivnostima prema kojima djeca pokazuju interes. Pred učiteljima i roditeljima stoji odgovoran zadatak: svojim će djelovanjem uvelike utjecati na život svakog pojedinca, uputama i podrškom će ga poticati i usmjeravati kako bi se njegove sposobnosti razvijale i rasle. U glazbenim aktivnostima djeca sudjeluju radi vlastitih interesa i motiva, vođeni željom da rade ono što vole, druže se sa svojim prijateljima i provode ugodno vrijeme. Upravo bi tako trebalo izgledati svako bavljenje glazbom: neopterećeno, radosno, umjetnički vrijedno te sa ljubavlju i užitkom.